

Abstrakt

Blankosměnka je institutem v praxi poměrně často užívaným, přesto vzbuzuje řadu otázek pramenících zejména z její kusé zákonné úpravy. Cílem mé práce je především celkově prozkoumat související problematiku, konfrontovat rozporné názory teoretiků, zabývat se nesouladem mezi závěry soudů a teorie, pro případ, že takové naleznou a u sporných oblastí přidat vlastní stanovisko. Výsledkem by pak mělo být komplexní představení blankosměnky včetně výhod a nebezpečí, které tento zcela jistě zajímavý institut v sobě skrývá.

Přípustnost blankosměnek byla po dlouhou dobu předmětem sporů. Zejména obchodní praxe si vynutila existenci listin, které nejsou platnými směnkami či jinými cennými papíry, když doposud neobsahují všechny zákonem vyžadované náležitosti, přesto dávají svému majiteli jistotu, že ji bude moci pouze za vynaložení vlastního úsilí jednostranně přeměnit na směnku hotovou. Tyto listiny nazýváme blankosměnkami.

Budeme – li pátrat po podstatě blankosměnky, pak ji lze poměrně snadno určit už z jejího samotného názvu, z něž lze vyčíst, že se jedná o listinu obsahující bílá místa určená k pozdějšímu doplnění. Blankosměnka je tedy předstupněm budoucí směnky. Jedná se o listinu úmyslně vystavenou v neúplné podobě, ze které se pozdějším doplněním, ideálně v souladu s ujednáním, stává směnkou hotovou. V případě blankosměnky nemůžeme tedy hovořit o skutečné směnce, ale o jejím zárodku, či vývojové etapě.

Česká právní úprava blankosměnek vycházející z úpravy ženevské je velmi stručná. O směnkách při vydání neúplných se zmiňuje pouze § 10 ZSŠ, který však platí ve smyslu § 77 odst. 2 i pro směnky vlastní. Spousta otázek je ponechána teorii a judikatuře. Samotný pohled na dostatečnost rozsahu úpravy není jednotný. Někteří autoři jej považují až za vyčerpávající, jiní volají po zákonné úpravě souvisejících oblastí, jakou je například vyplňovací právo.

Blankosměnka je zárodkem směnky perfektní, přesto musí vykazovat určité znaky, aby o ní mohlo být z právního hlediska hovořeno právě jako o blankosměnce. Především se jedná o listinu opatřenou podpisem budoucího směnečného dlužníka, vystavenou v neúplné podobě v důsledku vůle stran, které se ujednaly o způsobu jejího vyplnění. Mezi další znaky patří určení za budoucí směnku, pro odstranění pochybností se k tomuto doporučuje užití přímo výrazu směnka. Konečně doplněním bílých míst blankolistina mění svou kvalitu a stává se dokonalým cenným papírem, tj. směnkou.

Jak jsem již uvedl, tak jedním z pojmových znaků blankosměnky je její záměrná neúplnost. Teprve až jednostranným uplatněním práva spočívajícího v doplnění chybějících náležitostí stává se blankosměnka hotovou směnkou a to s účinky *ex tunc*. Její majitel však není oprávněn doplnit cokoli podle své vlastní vůle, ale měl by při vyplňování bílých míst postupovat tak, jak bylo ujednáno s dlužníkem či dlužníky na směnce podepsanými. Toto právo nazýváme právem vyplňovacím. Jeho podstata spočívá v oprávnění majitele svým jednostranným úkonem, kterým rozumíme vepsání údajů do prázdných míst k tomu určených, transformovat zárodek budoucí směnky na směnku úplnou. Budeme – li se zabývat následky nedodržení dohody o vyplnění, pak dojdeme k závěru, že samo o sobě nezpůsobuje neplatnost vzniklé směnky, ale „pouze“ zakládá námitku protimluvního doplnění. Ustanovení § 10 ZSŠ však poskytuje především ochranu majiteli směnky, když ponechává na směnečném dlužníkovi, aby tento namítnul a následně také prokázal její vyplnění v rozporu s dohodou.

V běžném životě je blankosměnka často využívána jako zajišťovací institut. Její oblíbenost a rozšířenost spočívá zejména ve flexibilitě způsobů a důvodů vyplnění, které v sobě může skrývat. Není pochyb, že se jedná o výhody mluvící především ve prospěch směnečného věřitele, ať už se jedná o možnost jejího jednostranného doplnění bez součinnosti dlužníka, snadná převoditelnost, či možnosti poměrně rychlého přiznání nároku soudní cestou. Naopak směnečný dlužník by neměl opomínat formálnost směnečného práva a dávat si jen velký pozor, komu a z jakých důvodů blankosměnku poskytuje.